

Lauluväljaku uus skulptuur visualiseerib heli

«Chromatico» võimaldab siseneda oktaavi ja avastada heli ning selle vastukaja maailmas.

«Teoreetiliselt on ju teada, et ruumide kõla on erinev. Nüüd saab seda siis ise kogeda,» on kromaatilist muusikaalset skaalat visualiseeriva skulptuuri «Chromatico» autor Lukas Kühne oma lauluväljakule püstitatud kunstiteosega äärmiselt rahul.

Andreas Sepp
andreas.sepp@tallinn2011.ee

Nordecon Betooni meistrite valatud skulptuur koosneb omavahel ühendatud väikestest erineva kõrgusega ruumikestest, kuhu on märgitud oktaavi kaksteist nooti fa-st mi-ni ehk klaveri mustad ning valged klahvid.

Kõrgemad ruumid tähistavad madalamaid helisid ja vastupidi.

Ruumid on piisavalt suured, et igäüks neist läbi mahuks ja heliefekte ise kogeda saaks.

«Koor või üksikud lauluhvilised võivad sinna sisse minna ja ennast sõna otseses mõttes häälede panu,» kirjeldab Saksamaalt pärit Kühne valminud skulptuuri ühte paljudest võimalikest kasutusviisidest.

Lauluväljaku tuletorni taga asuv «Chromatico» õnnistatakse pidulikult sisse just koori poolt, kui 14. mail kell 21.00 tuleb sinna eri muusikastiilide teoseid esitama Euroopa kultuuripealinna segakoor dirigent Veronika Portsmouthi juhtimisega. Sündmus kuulub muuseumiöö kavasse, repertuaaris on muu hulgas Arvo Pärdi teoseid ja rahvalaule.

Kühne sõnul on kromaatilise muusikaalne skaala lääne kultuuris tegutsevatele heliloojatele nagu

aabits, millest lähtus oma teoste komponeerimisel 300 aastat tagasi juba Bach, rääkimata uuema aja muusikalistest moeröögatus-eesotsas Madonna ja Lady Gagaga.

Kühnet ennast võlub töö juures lisaks muusikalisele poolele muidugi ka ruum.

«Tegelen niisuguste ruumide loomisega, mis lähtuvad helireeglitega,» võtab mitmel mandril

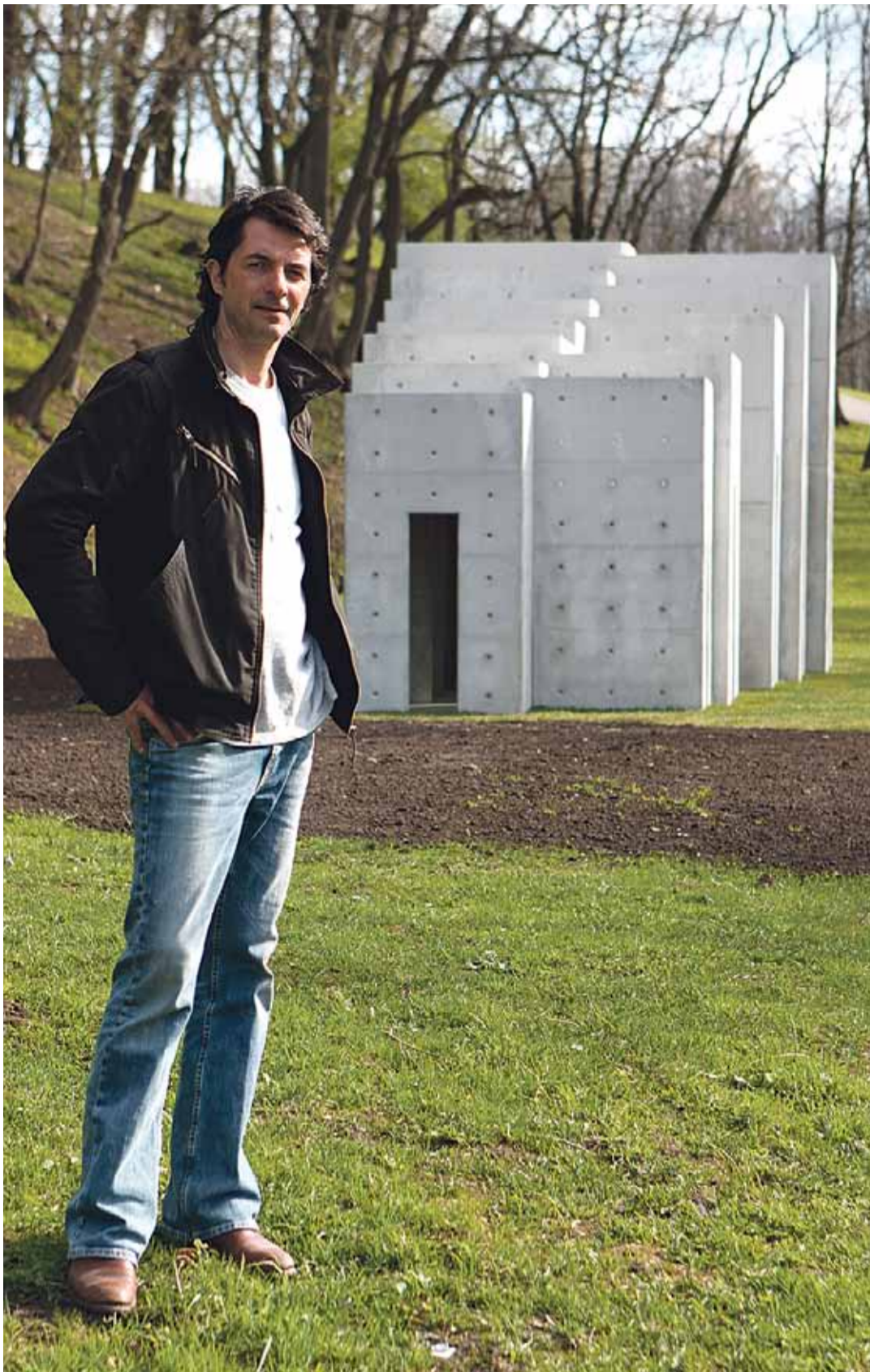
töötanud karismaatiline sakslane oma põneva argipäeva kokku.

Muuhulgas lööb ta «Chromatico» kaasa samuti kultuuripealinna programmi kuuluvas projektis Tuned City, mille käigus avastatakse ja identifitseeritakse linnaruumi helimaastiku märke.

Pärast avamisüritust saab skulptuurist linnaruumi ametlik osa ja Kühne ning teose arhitekt Rosario Nuin siirduvad laias maailmast uusi põnevaid väljakutseid otsima. «Chromatico» valmimisele eelnenud tööd iseloomustava mõlemad ülipositiivselt, olles

erilises vaimustuses töömeeste pühendumusest.

Autorite sõnul on töö püstitamine just lauluväljakule nende jaoks suur au ja nad loodavad, et linnarahvas hakkab sellega mõistlikult ümber käima.

Skulptor Lukas Kühne demonstreerib uhkelt oma uusimat teost «Chromatico», mis avatakse Euroopa kultuuripealinna segakoori kontserdiga 14. mai õhtul ja mis on osa muuseumiööst.

Fotod: Stanislav Moshikov

Muuseumiööl aardejahile

Akustilise arhitektuuriteose «Chromatico» avamine kuulub tänavu Eestis juba kolmandat korda korraldatava muuseumiöö kavasse. Euroopa kultuuripealinn Tallinn 2011 programmis oleva muuseumiöö teema on seekord «Öös on aardeid».

Muuseumiööd tähistatakse üle Euroopa juba seitse aastat, toimumiskuupäevaks on rahvusvahelisele muuseumipäevale, 18. mail lähim laupäev.

Tänavusel muuseumiööl avavad Eesti muuseumid ja teised mäluasutused tasuta külastusteks oma ukseid kell 18–23. Tallinnas sõidab muuseumide vahel ringi tasuta muuseumiöö buss.

Esimest korda osales Eesti üleeuroopalisel muuseumiööl 2009. aastal, kui meil tähistati muuseumiaastat. Toona oli muuseumiöö juhtlauseks «Öös on asju», 2010. aasta teema oli «Öös on lugusid».

Tänavusel Euroopa kultuuripealinna aastal on teemast tõukuvaks tunnustamiseks valitud «Öös on aardeid». Merepõhjast ja maapõuest välja tulnud

muistsed aarded on tänapäeval enamasti hoiul muuseumides, aga aarded pole mitte üksnes kuld- ja hõbepärlid, vaid meie kultuuripärand laiemaalt.

Muuseumiöö eesmärk on ühel erilisel õhtul pakuda võimalust avastada ja taasleida aardeid nii ajaloo vanematest ja eksootilisematest kui ka tänapäevasematest ja argisematest kihtidest. Muuseumiöö eestvedajad on Eesti Muuseumiühing koostöös muuseumidega, toetajad kultuuriministerium, Eesti Kultuurkapital ja ICOM Eesti Rahvuskomitee.

Seni on selleaastasel muuseumiööl kaasalöömisest teatanud 154 muuseumi, lisaks muud näitusekohad, riigiarhiiv ja mitu kirikut.

Liikumine «Eesti Rattarikkaks» kutsub muuseumiööl üheskoos ja jalgratastel. Kogunemine kell 17 Vabaduse väljakul, start kell 17.30. Täpsem marsruut selgub veel. Vt. kava <http://www.muuseum.ee/et/kuum/muuseumiöö/>

Kultuurilegendide vahuskulptuurid

28. mail algavatel Tallinna XXX Vanalinna Päevade ja teaterfestival Tallinn Treff Festival avapidustustel Vabaduse väljakul tutvustatakse kultuuripealinna elanikele ja külalistele kodumaisest Penosil ehitusvahust meisterdatud säravate Eesti kultuuriloojate kujusid.

Skulptorid vormivad neljameetrised hiigelfiguurid sellistest legendidest nagu Georg Ots, Kaie Kõrb, Tõnu Kaljuste, Georg Lurich, Ita Ever, Jüri Kuuskemaa, Juhan Viiding ning Lennart Meri.

Esimene vahukuju ilmus linnaruumi eelmiste vanalinna päevade ajal, mil Nunne tänaval Nuku- ja Noorsooteatri hoone kõrval eksponeeriti Jüri Kuuskemaa pajatatud legendil põhinevat ja kunstnik Kalju Kivi kavandi järgi valminud nunn Elsabe kuju.

Vahukujude tegemine ja linnaruumis eksponeerimine saab võimalikuks tänu Euroopa juhtiva ehituskeemia ja -materjalide tootja Krimelte, Eesti Nuku- ja Noorsooteatri ning Tallinna Keslinna valituse koostööle. Kujude tegemiseks kulub tuhat ballooni ehitusvahut ning 70 liitrit spetsiaalset värvi.

Eesti kirjandus Peterburis

20.–21. mail toimuvad Peterburis Eesti teemalise kirjandusõhtu, kus tutvustatakse Sergei Dovlatovi (pildil) ja Juhan Viidingu loomingut.

20. mail kell 18 toimub Peterburi raamatupoos Dom Knigi (Nevski prospekt 28) kirjandusõhtu «Dovlatov ja Tallinn». Kirjandusõhtu keskmes on 25.–27. augustini läbi viidavad Dovlatovi Päevad Tallinnas – rahvusvaheline kirjandusfestival, millega tähistatakse nii Peterburi kui ka Tallinnaga seotud vene kirjaniku Sergei Dovlatovi 70. sünniaastapäeva.

Dovlatovi Päevad Tallinnas kuuluvad Euroopa kultuuripealinn Tallinn 2011 ametlikku programmi. Õhtu juhib tunnustatud Peterburi publitsist ja režissöör Lev Lurje, Dovlatovi Päevi Tallinnas tutvustavad festivali loominguline juht Jelena Skulskaja ja peakorraldaja Oliver Loode.

21. mai kell 19.30 toimub raamatupoos Porjadok Slov (Fontanka 15) kirjandusõhtu «Juhan Viiding: Öölaul meeshäälele». Peterburi kirjandushuvilistele esitletakse Juhan Viidingu valitud luuletuste ja lüüriliste essee kogu, mille on vene keele tõlkinud Jelena Skulskaja.

Kp LISAB

Heliastmik kui maailmakõiksuse võrdkuju

Toomas Siitan, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia professor:

Pythagoras ja paljud Euroopa mõtlejad pärast teda on näinud heliastmikust maailmakõiksuse võrdkuju: helirea seitsmele astmele vastasid nende kujutluses seitse tolleks ajaks tuntud planeeti, selle süsteemi matemaatiline korrapära iseloomustas üht-aegu nii planeetide trajektoore kui ka helide võnkesageduste suhteid heakõlalistes intervallides.

Barokiajastu muusikas kasutati tervet oktaavi hõlmavat

helirida koguni tähenduses «omnes» – kõik, kogu maailm. Seitset põhiheli kõrgendades ja madaldades muutub helirida kromaatiliseks – «värvitud» 12 heli astmikuks.

Selles helisüsteemis sisalduv matemaatiliste ja harmooniliste kombinatsioonide kosmos näib meile piirituks ja sellest on piisanud pea kogu lääne kunstmuusika jaoks.

Kuid Pythagoras kirjeldas esimesena ka meie helisüsteemi matemaatilist ebatäiuslikkust: selle esmapilgul ideaalsed arvu suhted sisaldavad ka vältimatut süsteemset viga, mida häälestussüsteemid on püüdnud erineval viisil peita.

See aga tähendab, et 12-heliline astmik pole universaalne ega ainuvõimalik – erinevad muusikakultuurid tunnevad ka paljusid teisi oktaavi jagamise moodsuseid.